

A HERMENEUTICS VIEW OF HEIDEGGER'S ONTOLOGY

HEIDEGGER ONTOLOJİSİNE HERMENEUTİK BİR BAKIŞ

Zeynep KANTARCI¹

Vildan BURKAZ²

Abstract

One of the important philosophers of recent times, Heidegger expressed that his basic interest was matter of being and his whole effort was returning being of human to the essence of self. Heidegger examined matter of being as human reality, with his word Dasein, and thought that all of analysis related to human could be illuminate matter of being because people only do not exist but they has also an understanding on existence. Within the framework of this understanding people tries understand and interpret their own facilities. Heidegger accepted it as the basic movement of human existence. In this study, beginning with analysis of being, Heidegger's approach to hermeneutics that is an understanding and interpretation technique will be evaluated and how he carried hermeneutics to the ontological ground will be revealed.

Keywords: Heidegger, dasein, being, ontology, hermeneutics.

Özet

Son zamanların önemli filozoflarından olan Heidegger kendisini ilgilendiren temel konunun varlık konusu olduğunu belirtirken bütün uğraşının insan varlığının uzaklaştığı özüne döndürmek olduğunu dile getirmiştir. Varlık konusuna insani gerçeklik olarak kendi deyişiyle Dasein olarak yaklaşan Heidegger insanla ilgili bütün çözümlerinin varlık konusunu aydınlatacağını düşünmektedir. Çünkü insan sadece var olmaz var oluşu üzerine kavrayışa da sahiptir. Bu kavrayış çerçevesinde insan kendi olanaklarını anlamaya ve yorumlamaya çalışmaktadır. Heidegger bunu insan varoluşunun temel hareketi olarak görür. Bu çalışmada Heidegger'in varlık analizinden başlanarak bir anlama ve yorumlama tekniği olan hermeneutiğe yaklaşımı değerlendirilecek olup, hermeneutiği nasıl ontolojik zemine taşıdığı gözler önüne serilecektir.

Anahtar Sözcükler: Heidegger, dasein, varlık, ontoloji, hermeneutik.

¹ Araştırma Görevlisi, Muş Alparslan Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü, z.kantarci@alparslan.edu.tr.

² Araştırma Görevlisi, Muş Alparslan Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü, v.burkaz@alparslan.edu.tr.

GİRİŞ

Heidegger, Platon ve Aristoteles'in araştırmalarına can katan varlık sorununun günümüzde önemsiz sayıldığını hatta mümkünse bu konuda sorular sorulmayarak unutturulmaya çalışıldığını dile getirirken asıl ilgisinin ve asıl ilgilenilmesi gerekenin varlık meselesi olduğunu gözler önüne sermiştir. Heidegger'e göre varlığın ne olduğu sorusu aydınlatılmaya muhtaç en temel sorudur. Çünkü "var olan" ile ne demek istenildiğine dair kesin bir cevap bulunduğunu söylemek zordur. Günümüzde unutulmuş, önemsizleştirilmiş, sessizliğe gömülmüş olsa da varlığın anlamına ilişkin soru sorma zorunluluğu ile her zaman karşı karşıyayız. Heidegger ile birlikte var olanın varlığına yönelik araştırma yapmak ve varlığın anlamını irdelemek önem kazanarak varlık kelimesi ile esasen ne demek istenildiği aydınlatılmaya çalışmıştır. Çünkü Heidegger'e göre bizler varlık üzerine bilgimizi hep hazır buluruz oysa varlık anlayışının belirlenimsizliği aydınlatılmaya muhtaçtır. Varlığın ne demek olduğu aydınlığa kavuşmak için bizi beklemektedir. Çünkü bizler yaşarken birçok şeyi var olan olarak ifade ediyoruz. Hakkında konuştuğumuz, düşünce ürettiğimiz, çeşitli şekilde ilişki içinde olduğumuz her şey birer var olandır. Bizler de birer var olanız. Peki, hangi var olana bakarak varlığın anlamını bulacağız ya da varlığın açılımına hangi var olandan başlayacağız? Bizden varlığa bakış açısının açıklığa kavuşturulması, var olanın doğru biçimde seçilmesi, ortaya konulması talep edilmektedir. Varlığa bakış yolu, onu anlama, kavrama, seçme belli bir varolanın varlık halleridir. Bu varolan herhangi bir varolan değil, soruyu soran olarak hep bizleriz. Heidegger'e göre farklı var olma olanaklarının yanı sıra soru sorma olanağına sahip olan ve doğrudan "bizler" olan bu var olana Dasein denir (Heidegger, 2008: 7).

Heidegger kendinden önceki felsefelerin nesne ve varlık arasındaki ayrımı gözden kaçırdıklarını ileri sürer. Ona göre nesnelere dünyada önümüzde kendiliğinden hazır bulunurlar. Varlık ise hem kendisi hem de başkaları hakkında soru sorabilen bir varoluş gerçekleştirebilir. Nesnelere bilgisel yapı sergilerken varlık ontolojik yapı sergiler. Bundan dolayı nesnelere epistemoloji ve bilimin inceleme alanında iken varlık ise ontolojinin alanına girer. Görüldüğü üzere Heidegger'e göre varlığın anlamına açıklık getirirken bazı zorluklar ve önyargılar yolumuza engel teşkil etmektedir. Varlığın kavramların en tümeli olması ile her şeyi kuşatıcı ve kapsayıcı olduğu, açıklanmaya ihtiyaç duyulmayan en açık kavram olduğu, kendiliğinden anlaşılabilir olduğu, tanımlanamaz olduğu yönündeki açıklamalar varlığın anlamına ilişkin soru sormaktan bizleri muaf kılabilir. Oysa Heidegger için varlık kavramı en karanlık kavram olduğu için aydınlatılmaya en çok ihtiyaç duyulan kavramdır. Bu yüzden Heidegger'in de ilk adımda yapmaya çalıştığı şey töz olarak kabul edilen varlık anlayışını yıkmak ve yerine varolanın varlığını araştırma konusu yapmaktır. Buradan anlaşıldığı üzere Heidegger'in varlık denilen şeyin ne olduğunu ortaya koymaya çalıştığı ve varlığın anlamını açıklığa kavuşturma amacıyla olduğu görülmektedir.

Heidegger, *Varlık ve Zaman* adlı eserinde bütünüyle varlığın anlaşılmasına yönelmiş, varlığın anlamını açıklığa kavuşturmaya çalışmıştır. Varlık konusunu insani gerçeklik yani Dasein bakımından ele alan Heidegger, insanla ilgili yapılan tüm çözümlerinin varlık hakkında bilgi edinebilmemizi sağladığını belirtmiştir (Cevizci, 2013: 406). Heidegger Batı metafiziğini aşmak amacıyla alternatif bir felsefi yöntem olarak fenomenoloji ve hermeneutiği çıkış noktası yapar (West, 1998: 137). Heidegger için fenomenoloji, kendini gösterenin (kendini kendisi gibi gösterenin) bizzatini kendinden hareketle görünür kılınmasıdır (Heidegger, 2008: 35). Bu yüzden fenomenoloji her türlü desteksiz kurgulamalara, tesadüfi bulgulara, sorunsal zannedilen sözde sorulara karşıdır (Heidegger, 2008: 28). Heidegger'in ifadeleri ile belirtecek olursak "Fenomenlere dair bilim şu demektir: Nesnelere öyle bir şekilde kavramak ki, haklarında müzakereye açık olan her şey, doğrudan gösterim ve doğrudan kanıtların gösterilmesi suretiyle ele alınmak zorunda olsun." (Heidegger, 2008: 36) Yani inceleme

konusu bakımından fenomenoloji var olanların varlığının bilimidir yani ontolojidir. Bu yolla Dasein'a ait olan varlık anlayışı içinde varlığın sahih anlamı ile onun kendi varlığının temel yapıları tebliğ edilir. Bu bakımdan Dasein fenomenolojisi kelimenin asli anlamıyla hermeneutiktir yani tefsir etme işiyle alakalıdır (Heidegger, 2008: 38).

Varlığın anlamına yönelik soruşturmaya girişen Heidegger'de bir anlama teorisi olan hermeneutik ontolojik bir açılıma dönüşerek ontolojik bir zemin kazanmıştır. Hermeneutiğin insan varlığından ayrı düşünülmemesi gerektiğini söyleyen Heidegger'e göre Dasein'ın kendisini yorumlayıp anlaması için hermeneutik kaçınılmazdır. Çünkü Heidegger'de ontolojik bir araştırma tarzına karşılık gelen hermeneutik anlamlara nüfuz etmeye yetkili olan, kendileri için dünyanın, duyu algılarının bir toplamı olmaktan ziyade, öncelikle ve temelde anlamaya konu olan bir varlık alanı olduğu varlıklara özgü varoluş türünü açığa çıkarmayı amaçlayan bir varlık görüşünü ifade eder (Cevizci, 2011: 414).

Heidegger'in Ontolojik Hermeneutiği

İnsan üzerinde ayrıntıyla durup insan doğasını derinlemesine analiz eden (Cevizci, 2013: 1124) Heidegger'e göre varlığın ne olduğu sorusu insan varlıklarının bakış açısından sorulması gerekir. Çünkü insan sadece var olmaz, insan ne olduğuna ilişkin kavrayışa da sahiptir. Heidegger'e göre insanı tüm diğer varlıklardan ayıran şey, onun varlık sorusunu sorması, varlığı anlamaya çalışması, varlığın anlamını araştırması, varlıkla ilgili olarak kaygılanması gibi durumlardır ve bunlar aynı zamanda insanı dünya üzerinde yegâne varlık yapan özelliklerdir. Ormandaki ağacın, gökyüzündeki kuşun, odadaki sandalyenin bir şeyin var olduğunu söylemek ne anlama gelir gibi bir merak yoktur, böyle bir merak sadece insana mahsustur. Var olmanın ne anlama geldiği sadece insan için bir problemdir. İnsan varlığının yalnızca var olmakla kalmayıp bir yandan da kim olduğunun bilgisine ve sorumluluğuna sahip olmak bakımından bir eşi daha yoktur. Öyleyse var olmanın ne anlama geldiği yolundaki bir sorgulamaya kendimizden yani insandan başlamak gerekir. Heidegger her birimizin bizzat kendisi olan ve Varlık'ının imkânlarından biri olarak sorgulamayı ihtiva eden insan varoluşu için Dasein kavramını kullanır. Dasein terimi, ayırıcı bir biçimde insan varoluşu için korunur (West, 1998: 141-142).

Dasein sadece öteki var olanlar arasında yer alan bir var olan değildir. Dasein öteki var olanlara göre müstesnadır. Çünkü kendi varlığını mesele yapabilir, kendini şu veya bu suretle anlamaya çalışır. Dasein'in diğer var olanlardan farkı şu şekildedir: Birincisi ontik önceliktir: Bu varolanın varlığını belirleyen varoluştur. İkincisi ontolojik önceliktir: Dasein varoluş belirleniminin zemini üzerinde kendi kendince 'ontolojik'tir. Dasein'in üçüncü önceliği, onun, her türlü ontolojilerin olanaklılığının ontik-ontolojik koşulu olmasıdır." (Heidegger, 2008: 14) Bu bağlamda insanın varlık olma şeklini öteki varlıklardan ayıran varoluşsal farkındalığıdır. Dasein, aynı zamanda beden, ruh ve tin olarak bölünmüş insan benliğini bir bütün haline getirmiştir (Heidegger, 2008: 50).

Heidegger'e göre Dasein geleneksel felsefenin tanımladığı gibi bir bilinç, bir öznellik bir ussallık olmayıp kendine özgü bir varlık türüdür. Heidegger'de insan, Descartes'in düşündüğü gibi önce kendi varlığını anlayan sonra objektif bir dünya denemesine giren epistemolojik süje değildir. İnsan dünya içinde varlıktır. İnsan vasıtasız ilgileriyle kazandığı dünyasına önceden sahiptir. Dasein'in faydalanarak kendisini açığa çıkarmasına yarayan dünya önce gelir. Dünya onun varlığına şekil verir. Dasein hem kendisini hem de öteki bütün varlıkların varlığını açığa vurmaktadır. Heidegger bunu varoluş olarak nitelendirir. "Bütün diğer varlıklar, Heidegger'e göre sadece vardırlar, ama var olmazlar, varolan sadece Dasein'dir. Varoluş, Dasein'in var olmaya yönelik imkân olması anlamına gelir (Cevizci, 2011: 1127).

Heidegger'e göre varlığın kendisini tanıdığı, sorguladığı yer olan Dasein insan olma olanağıdır. Dasein bir öze değil bir varoluşa sahiptir. Öz ve varlık ayrımı Dasein için geçerli değildir. Nesnelere ne için yapıldıkları yani özlere onların varlıklarını belirler. Fakat Dasein'in doğuştan getirdiği bir özü yoktur ve onun özü varoluşudur. Dolayısıyla Dasein'in kendini yaratma özgürlüğü onu farklı kılar (West, 1998: 144). Dasein bu varoluşu gerçekleştirmek için kendi projelerinin, olanaklarının, geleceğinin peşinden koşar. Kendi varoluşunu gerçekleştirmeye çalışır. Önceden bir belirlenmişliğe bir kadere sahip değildir. Dünyaya atılmış, terk edilmiştir, fırlatılmıştır ve bu fırlatılmışlık insana danışılmadan gerçekleşmiştir. Heidegger fırlatılmışlık konusunda şunları söylemektedir (Heidegger, 2008: 189).

“Fırlatılmışlık sadece ‘olup bitmiş bir olgu’ olmayıp, henüz tamamlanmamış bir vakadır. Fırlatılmışlığın faktisitesine ait olan bir başka husus da, Dasein ne ise o olduğu müddetçe fırlatılmışlık içinde olması ve herkesin gayri sahilik hercümercinin içine çekilmekte oluşudur. Faktisitenin fenomenal olarak görünür hale geldiği fırlatılmışlık, varlığını kendi varlığı içinde söz konusu eden Dasein'a aittir. Dasein fülân var olmaktadır.”

İnsan dünyaya fırlatılmış bir varlık olarak düşünmeye her şeyin ortasından başlar. Dolayısıyla onu sürekli bir hermeneutik döngü çevrelemiştir. Bu da insanın varoluşsal özelliklerine uygun bir durumdur. Nesnelere ve diğer Daseinlerle karşılaşır. Onları tanımak ister. Fakat bu onu kaygılı ve tedirgin eder. Diğer nesnelere ile girdiği ilişkiler ile kendini tanımaya çalışan Dasein ölüm ile karşılaştığında sonlu olduğunu anlar. Dasein ölümle yüzleşir ve bir gün sıranın kendisine geleceğini anlar ve ölüm kaygısı ile kendi varoluşunu gerçekleştirmenin yine kendisinde olduğunu anlayarak kendini diğer Daseinlerden farklı kılan farklı yapan otantik varoluşunu yaşamak ister. Başkalarıyla olan ilişkiler otantik olabileceği gibi olmayabilir de. Kendi varoluşlarını değil de başkalarının varoluşlarını yaşayan Daseinler otantik olmayan bir varoluş yaşarlar. Dasein'in amacı kendi varoluşunu yaşamak olmalıdır. Asıl varlık kendini kendinde gerçekleştiren varoluş tarzıdır.

Heidegger'in Dasein diye belirlediği insan varlığının en belirgin özelliği zamansal oluşudur. Burada kastedilen zamansal oluş kronolojik zamansallık değil, varoluşun kendine özgü yaşantısının zamansallığıdır. Yani Dasein zamanın içindedir ve zamanı yaşayandır (Pöggeler ve Allemann, 2006: 62). Dasein'in seçmesinde, karar vermesinde etkileyici olan şey zamansallıktır. Heidegger saat örneğini verir: Ben bir şey yapmak için saate bakıyorsam, zaman, “bir şey- için- zaman”dır, der (Pöggeler ve Allemann, 2006: 61). Dasein'in zamansallığı onun yaşamındaki anların ard arda gelmesinden kaynaklanır ve bu ard ardalık doğum ile ölüm arasındaki yayılımın da bir bütünlük gösterdiğine işaret eder. Ve bu bütünlükte Dasein'in tarihselliği temellenir. Heidegger'e göre Dasein varlıksal yapısı itibariyle zamansal olduğu için tarihseldir. Varlık ancak tarihsellikte anlaşılabilir ve tarihsel olarak oluşmuştur (Pöggeler ve Allemann, 2006: 56). Heidegger'in zamansallık ve tarihsellik arasında kurduğu ilişkiyi kavramak için onun felsefesinde fenomenolojinin önemli bir konu olduğunu tekrarlamak gerekir. İnsan varlığı bu dünyada durağan biçimde yani tamamlanmış, son halini almış biçimde varolan bir şey değildir. İnsan olmak olanaklar içinde geleceğe yansıyan şekilde kişinin oluşmasıyla oluş içinde olmasıyla aynıdır. Yani Dasein kendi ufkunu kendi olanaklarıyla biçimlendirir, geleceğe yönelir ve en sonunda Dasein'in tüm yapıp etmelerinin son durağı ölümdür. İnsan varlıkları özünde sonludur ve zorunlu olarak ölümlüdür. Dasein ölüme doğru olmakta olan bir varlıktır. Ölümlü olduğunu bilmesi de kendisini bilmesine eşdeğerdir. Fakat Heidegger'e göre insan varlığının sonlu oluşunu, ölüme doğru ilerleyişinin farkındalığını gündelik yaşam içinde unutmaktadır. İnsan unuttuğu sonluluğunu anımsaması gerekmektedir. İnsana bunu hatırlatacak olan temel yaşantı biçimleri olmalıdır ve bunlar kaygı, iç daralması, kuşku gibi durumlardır. Bunlar uyuyan Dasein'i uyandırıcı etkiye sahiptir. Yani uyumakta olan

varlığın uyanmakta oluşu sonluluğunu anımsamaya başlamasına yardımcı olurlar. Böyle bir durum karşısında insan bu uyandırıcı etkiye uyarak kendi özünü gerçekleştirebilir ya da böyle bir etkiyi görmezden duymazdan gelerek sahici olmayan bir varoluşu da sürdürebilir.

Dasein için existans, olgusalılık ve düşmüşlük olarak üç ayrı varoluştan söz edebiliriz. Existans, kişinin kendini öne sürmesi, seçimler yapması ve kendini gerçekleştirmesidir. Düşmüşlük, rutin gündelik hayatın içinde kaybolmaktır. Olgusalılık, başka varoluşsal yapı tarafından sınırlandırılmıştır, insanın önceden belirlenmiş bir dünyada yaşamasıdır. Bu üç yapıya karşılık gelen zamanın üç boyutu vardır. Existans geleceği, olgusalılık geçmişi, düşmüşlük ise şimdiyi gösterir. Heidegger için varlığın anlamını kavramak ve açıklamak için insan varlığının çeşitli durumlarını terk edilmişliğini, dünya içinde olmasını, tarihselliğini çözümlenmek gerekir. Dasein'in özgürlük ya da düşmüşlük, sahici olma ya da olmama imkânları, insan varoluşunun tarihselliğini ve zamansallığını yansıtır (West, 1998: 145). Bu konuyla ilgili Heidegger *Üzerine İki Yazı* adlı metinde şöyle denir (Pöggeler ve Allemann, 2006: 31):

“İnsanın varlığı... ancak ve sadece belirli bir çağın insanının varlığı olabilir ve bu insanın varlığı tüm zamanları kapsamaz. İnsanlık tarihi, insanın kendisini açmasının ve örtmesinin tarihidir. Bu nedenle genellikle varlığın kendisini açmasının ve örtmesinin bu tarihi, kendisi sürekli açılan ve örtülen bir şey olarak insanın teorik yoldan önünde ve elinde tutacağı bir şey değildir; tam tersine insan bu tarihin elindedir.”

Görüldüğü üzere Heidegger'de varlık problemi onun felsefi çalışmalarının odağını oluşturmaktadır. Heidegger'in Dasein temelinde yaptığı varoluş çözümlenmesi metafizik açıdan yeni bakış açıları sunarken hermeneutiğe de dikkat çekici yenilikler katmıştır. Heidegger Husserl'den ve Dilthey'den aldığı etkilerle ontolojik hermeneutik adı verilen bir yaklaşım ortaya koyarak anlamının varoluşsal bir olay olduğuna ilişkin radikal bir ontolojik düşünce geliştirmiştir (Gadamer 1990: s. 95). Çünkü varlığı kavramak için anlamaya ve yorumlamaya gerek vardır. Heidegger'in Dasein kavramı anlama ve yorumlama konularını oturttuğu ontolojik zemine şekil veren kavramıdır. Heidegger'de hermeneutik ise Dasein'i yorumlanmasını anlatmak için kullanır. Dasein ile bağlantılı kullandığı kaygı kavramı ise Dasein'i dünya içinde varlık yapar. Çünkü kaygı duymak Dasein'in temel karakteristiğidir. Dasein'in bu kaygılı hali kendini “Orada-varlık” olarak ortaya koymasını varoluşsal bir ruh hali gerçekleştirmesini sağlar. Çünkü Dasein kendi ruh halini duyar ve yorumlar. Bu yüzden Dasein önsel olarak anlayan ve yorumlayandır. Önsel olarak görme ve yorumlama Dasein'in temel yapısıdır. Bir şeyi bir şey olarak yorumlamak, Dasein'in elde-hazır nesnelere ön-sahip olmasına, bunları ön-görmesine ve ön-kavramasına bağlıdır. Önsel olarak Dasein'a verilen sahip olma, görme ve kavrama Dasein'in temel varoluşsal yapısıdır. O halde var olmak anlamaktır desek hiç de yanlış bir yorum yapmış olmayız. Çünkü Varlık kendini anlar ve kendini imkânlar alanına atılmışlığı içinde yorumlar. Anlama artık burada insanî düşünmenin sahip olduğu diğer düşünme tavırları arasında bir tavır değildir; tersine o insan varoluşunun temel hareketliliği olmuştur (Gadamer 1995: s. 19).

Heidegger'e göre Dasein kendisini düşünür, kendisiyle ilgili sorular sorar, var oluşunun mahiyetini anlamaya çalışır. Dasein'in bu kendini anlamaya çalışması gelip geçici ya da fırsat buldukça gerçekleştirilen bir anlama olmayıp aralıksız sürdürülen bir anlamadır. Dasein dünyadaki yapıp etmeleriyle kendi var oluşunu anlamakta, bu anlamadan kalkarak da öteki varlıkları yorumlamaktadır (Güçlü vd, 2003: 1618). Bu yüzden anlama Heidegger'de varlık tarzı, dünyaya açılma biçimi ve varolmanın temel hareketi olarak algılanır. Dasein dünya içinde karşılaştıklarından hareketle kendisini anlamaktadır. Anlamak demek, dünya içinde varolmanın ilgili imkânına kendini tasarlamak demektir, yani tam da o imkân olarak varolabilmektir (Heidegger, 2008:

411). Bu anlamda dünya Dasein için hem zemin hem de bir sahnedir, buradaki dünyayla kastedilen de sadece ontik bir belirlenim olmayan, zamansallığın ve tarihselliğin içkin olduğu bir yerdir –ki zamansallık söz konusu olmasaydı anlama da gerçekleşmezdi.

Heidegger için, fenomenoloji kopmaz bir biçimde hermeneutik ya da tarihsel yorum ile bağlantılıdır. Betimlenmesi ve analiz edilmesi gereken bir başlangıç noktası olarak varoluş özsel olarak tarihsel bir karakterdedir ve zamansallık zemininde temellenmiştir. Dasein her zaman geçmişten gelir, geleceği bekler ve şimdi de karar verir. İnsan kendi varoluşunda geçmişin, şimdinin ve geleceğin üzerine yayılır. Bu anlamda da tarihsellik ve zamansallık onun varlığının temelini oluşturur. Dasein'in tarihselliğinin analizi bize şunu göstermektedir: Söz konusu varolan tarih içinde yer aldığı için zamansal değildir, aksine o, kendi varlığının temelinde zamansal olduğu içindir ki, tarihsel bir varoluşa sahip olmuş ve sahip olabilecektir (Heidegger, 2008: 411).

Heidegger geleneksel anlam sorunu üzerine geliştirdiği düşünceler ile hermeneutiğe önemli katkılarda bulunmuştur. Heidegger'e göre kullandığımız sözcükler tek bir anlama sahip değildir ve sözcüklerin anlamları değişebilir. Bu yüzden tek anlamlılık üzerine kurulu bir anlama geliştirmek bizleri anlamamaya ya da yanlış anlamaya götürebilir. Bu yüzden dar anlamlardan uzaklaşarak ve belli anlam kalıplarının dışına çıkarak anlam yelpazesini geniş tutmak gerekir (Güçlü vd, 2003: 1619). Bizler yaşadığımız dünyayı sözcüklerin bir araya gelerek birbiriyle kurdukları ilişkiler yoluyla anlarız. Yani dünyaya ilişkin kavrayışımız dilimize ayrılmazcasına bağlıdır. Bu düşüncesini "Dil varlığın evidir." ifadesiyle dile getiren Heidegger'e göre dil varlığın üzerindeki örtüyü kaldırır ve varlığı aşikâr hale getirir. Dil varlığın aydınlatılmasının imkânıdır (West, 1998: 147). Varlık ancak dilde kavranabilir ve ancak dilde dile gelebilir (Güçlü vd, 2003: 660). Heidegger bu düşünceleri ile hermeneutiği etkileyerek pratik deneyimler dünyasının varlıkların varlığının kavranmasına beşik oluşturduğunu savunmuştur.

Heidegger insan olmak ile her günkü yaşamın yorumlanması anlamında "olmaktalığın yorumbilgisi" gibi bir düşünce ile hermeneutiğe ontolojik bir bakış açısı getirmiştir. Heidegger hermeneutiği klasik anlamı dışında varlığın anlamına yönelik bir soruşturma olarak ele alarak hermeneutiğin önemli bir uğrağı haline gelmiştir (Güçlü vd, 2003: 1618).

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Sonuç olarak temel ilgisi varlık olan Heidegger'de varlığı anlamın yolu insan var oluşundan yani Dasein'den geçer. Çünkü insan var olmasının yanında var oluşu üzerine kavrayışa da sahiptir. Bu yüzden Heidegger için varlığa, var olmanın ne olduğuna ancak insan varlıklarının perspektifinden hareketle ulaşılabilir. Çünkü insanın ancak kendi varoluşunun farkında olduğu şüphe götürmezdir. Bu yüzden Heidegger kendi varoluşumuzun bir çözümlemesini yaparak insan olmanın ne demek olduğunu insan yaşamın içinden bakarak ele alır. Bu çözümlemede varoluşumuzla ilgili bilincimizi dolduran öğeleri inceler. Dünyada olmak varoluşun temel öğelerinden biridir. Eğer dünya olmasaydı kendi varlığımızın bilincine sahip olamazdık. Bu dünya insan varoluşunun kendi isteği dışında bırakıldığı bir yerdir. Dünyaya bırakılmış olmak da varoluşun diğer bir yapısıdır. Aynı zamanda insan bazı şeylerin sürmekte olduğunun bilincine sahiptir. Yani insan varoluşu zamansaldır, zamansallık varoluşa dair bilincin farkındalığını sağlar. İnsan varoluşunun geçmiş, şimdi ve gelecek zamana karşılık gelen bir yapısı vardır, bundan dolayı varlık zamandır. Geçmişten geleceğe doğru akan insan varoluşu ölüm karşısında yaşadığı kaygı, korku, endişe ve üzüntü ile eşsiz hayatını gerçekleştirmek zorunda olduğunun farkına varır. İnsanın yaşadığı bu kaygı onun temel tecrübesi olup insanın kendisini gerçekleştirmesinin bir yoludur.

Çünkü kendi ölümüyle yüzleşme kaygısı taşıyan insan hayatına sahip çıkmaya çalışır. Sonsuz bir zamana sahip olmayışımız, kararlarımızın geri alınamazlığı duyulan kaygının temel anlamıdır. Bu yüzden zamanlılık varoluşun temel olayıdır.

Bizlerin yani insanın çözümlenmesi gereken varlıklar olduğunu söyleyen Heidegger için insanın kendini anlaması ve yorumlaması gerekmektedir. Bu açıdan bakıldığında bir anlama teorisi olan hermeneutik Heidegger'in elinde kendisine ontolojik bir yer bulunur. Çünkü Dasein' in kendisini yorumlayıp anlamasını içermektedir. Dasein sürekli olarak kendine dönük bir anlama içindedir. Bu anlama insanın düşünsel bir yetisi olmayıp varoluşunun temel hareketidir. Anlaşıldığı üzere Heidegger'in Dasein hermeneutiği varlığın anlamını sormakta ve insan varlığından ayrı düşünülmemektedir. Dasein'in anlamını ortaya çıkarmak için varlığı işaret ettikten sonra varlığın içindeki var olana yine varlık aracılığıyla yönelmektedir. Heidegger'de hermeneutik, insan varoluşun bizzat kendisini anlama biçimi olmaktadır. İnsanın kendisini ve olanaklarını anlamaya ve yorumlamaya çalışması ile insan Heidegger'e göre hermeneutik yapmaktadır. Böylece Heidegger anlamının varoluşsal bir olay olduğunu dile getiren radikal bir görüş geliştirmiştir.

KAYNAKÇA

- CEVİZCİ Ahmet, (2011), Felsefe Tarihi, İstanbul: Say Yayınları.
- CEVİZCİ Ahmet, (2013), Felsefe Sözlüğü, İstanbul: Paradigma Yayıncılık.
- GADAMER Hans-Georg, (1990), Toplum Bilimlerinde Yorumcu Yaklaşım, (Der. P. Robinow, W. Sullivan Çev. Taha Parla), İstanbul: Doğan Kitapçılık.
- GADAMER Hans-Georg, (1995), Hermeneutik, (Çev. Doğan Özlem), Ankara: Ark Yayınları.
- GÜÇLÜ Abdülbaki, UZUN Erkan, UZUN Serkan, YOLSAL Ümit Hüsrev, (2003), Felsefe Sözlüğü, Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- HEIDEGGER Martin, (2008), Varlık Ve Zaman, (çev. Kaan H. Ökten), İstanbul: Agora Kitaplığı.
- POGGELER Otto, ALLEMANN Beda, (2006), Heidegger Üzerine iki Yazı, (çev. Doğan Özlem), İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- WEST David, (1998), Kıta Avrupası Felsefesine Giriş, (çev. Ahmet Cevizci), İstanbul: Paradigma Yayıncılık.